

- посилення трансформації суспільних відносин між містом і прилеглими територіями, поглиблення їх неоднорідності і контрастів. Збільшення концентрації житлової і комерційної функцій у межах приміських територій є однією з поточних тенденцій, що формується в результаті орієнтації на вигоду, без урахування достатньою мірою інтересів міста. Невчасне резервування територій для потреб міста в межах агломерації вимагатиме пошуку нових вільних площ під забудову, що призведе до «розповзання» урбанізованої території та додаткових витрат на інфраструктуру. До сьогодні немає ефективних механізмів вирішення можливості формування агломерації, упорядкування різноманітних зв'язків на території, що виходить за межі самого міста, у такий спосіб, аби їх найбільш ефективно оптимізувати;

- екологічні проблеми загострюються на всіх рівнях — глобальному, національному, регіональному, локальному. Серед ключових екологічних проблем українських міст — забруднення повітря, низька якість водних ресурсів, невирішення проблеми утилізації відходів. Екологічні проблеми також виникають унаслідок порушень у забудові, нерационального використання природних особливостей і ресурсів міста, неконтрольованого зростання антропогенного впливу на природні комплекси, низького рівня утилізації й переробки відходів, зростання викидів від автомобільного транспорту.

Отже повоєнний розвиток міст України вимагає нової політики після Перемоги. Важливо, щоб відбудова не стала сліпим відтворенням зруйнованого. Це можливість застосувати новітні підходи урбаністики і архітектури, щоб зробити українські міста більш зручними та інклюзивними для їхніх мешканців.

Література

1. Габрель М. М., Лисяк Н. М., Габрель Т. М. Трансформації простору міст — обласних центрів західного регіону України пострадянського періоду // Містобудування та територіальне планування : науково-технічний збірник. — 2022. — Вип. № 80. — С. 80–98.
2. Лисяк Н. Теоретико-методологічні засади інтегрованого розвитку урбанізованих систем [Рукопис]: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора економ. наук спец. 08.00.05 — розвиток продуктивних сил і регіональна економіка / Н. М. Лисяк ; НАНУ. ДУ «Ін-т регіонал. дослідж. ім. М. І. Долішнього»
3. Середня заробітна плата в Україні (2010-2021). Мінфін України. URL: <http://https://index.minfin.com.ua/ua/labour/salary/average/usd/>
4. Флорида Р. Криза урбанізму. Чому міста роблять нас нещасними / Річард Флорида, пер. Ірини Бондаренко. — К.: Наш Формат, 2019. — 320 с.
5. World Urbanization Prospects: The 2018 Revision, Methodology. Working Paper No. ESA/P/WP.252. New York: United Nations

laralisogor@gmail.com

Лісогор Л. С.

доктор економічних наук, професор

Національний інститут стратегічних досліджень, Україна

ТРУДОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ВІДНОВЛЕНИХ МІСТ: ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ

Анотація. Досліджено основні проблеми реалізації трудового потенціалу відновлених міст. Визначено можливі ризики, які виникатимуть у період відновлення міст. Обґрунтування напрямів розвитку трудового потенціалу для забезпечення сталості процесів розбудови інфраструктури міст

Ключові слова: трудовий потенціал, відновлення міст, виклики, стійкість.

Відновлення міст України, зруйнованих в результаті військових дій, передбачає необхідність мобілізації виробничих, інфраструктурних, фінансових резервів. Водночас для забезпечення ефективного процесу відновлення міст необхідно визначити існуючий ресурсний потенціал регіонів та громад, оцінити можливості його реалізації в сучасних умовах. Для ефективного використання ресурсного потенціалу міст, які постраждали в результаті військових дій, необхідний відповідний людський потенціал. У першу чергу, це передбачає наявність кваліфікованої робочої сили, здатної відновлювати зруйновані інфраструктурні об'єкти та ефективно використовувати виробничий потенціал підприємств, розташованих на території цих міст.

Для забезпечення ефективного процесу відновлення міст необхідно створення робочих місць саме у тих секторах економіки, які матимуть важливе значення для відбудови економіки цих міст. Це передбачає необхідність підготовки робочої сили належного рівня кваліфікації, забезпечення можливостей працевлаштування на робочих на створених робочих місцях. Особливої актуальності набувають питання формування трудового потенціалу міст, що відбудовуються та відновлюються. Водночас актуалізуються проблеми реалізації трудового потенціалу відновлених міст, що забезпечуватиме можливості сталого розвитку їх економік у перспективі. Створення можливостей результативного працевлаштування населення, сприяння поверненню внутрішньо переміщених осіб, які залишили свої домівки, для розбудови місцевої економіки, забезпечуватиме подальший розвиток відновлених міст. Саме тому потребують детальнішого дослідження проблеми реалізації трудового потенціалу відновлених міст, що забезпечуватиме можливості їх збалансованого розвитку у перспективі.

Метою дослідження є визначення проблем реалізації трудового потенціалу відновлених міст та обґрунтування напрямів розвитку цього потенціалу для забезпечення сталості процесів розбудови інфраструктури міст.

Дослідженню проблем відновлення, розбудови та розвитку міст в умовах війни та повоєнного відновлення приділялася увага вітчизняних та зарубіжних науковців, політиків та управлінців. У Звіті Європейського форуму стійкості міст (EURESFO), опублікованому у 2022 році, зазначається, що війна надає нове значення терміну «стійкість», перенесення сталості у центр нових стратегій розвитку та реконструкції, зокрема, для великих міст. Зокрема, експерти форуму відзначили пріоритетність для українських міст проблем забезпечення житлом, надання медичної допомоги, створення робочих місць та можливості залучення, підтримання економічного відновлення та стійкості, релокованих підприємств [2]. Відповідно, це підтверджує важливість забезпечення сталого розвитку міст як основи ефективного процесу відновлення та відбудови економіки. При цьому саме підвищення економічної активності, що сприятиме ефективній зайнятості, створюватиме економічне підґрунтя для забезпечення стійкості розвитку українських міст у повоєнний період.

Вітчизняні науковці В. Воронкова, В. Нікітенко, Р. Олексенко також відзначали необхідність посилення уваги до вирішення таких проблем відновлення міст після руйнації (внаслідок війни Росії проти України) як будівництво нової інфраструктури міст, міської трансформації, яка б сприяла їх подальшій стійкості. Зокрема, це передбачатиме необхідність формування нових моделей міст, з урахуванням розвитку історії, культури, інновацій [3]. Важливого значення набудуватиме саме забезпечення можливостей зайнятості для жителів міст, за рахунок розбудови нових інфраструктурних об'єктів, відновлення роботи зруйнованих підприємств, розвитку креативної індустрії. Відповідно, потребує першочергової уваги визначення можливостей не тільки формування, але й реалізації та розвитку трудового потенціалу, необхідного для забезпечення стійкості відновлених міст України.

Однією з найсерйозніших проблем, що супроводжуватимуть процес відновлення зруйнованих українських міст, залишатимуться проблеми значного відтоку населення внаслідок

військових дій на території міст. Відновлення зруйнованої виробничої, соціальної, транспортної, житлової інфраструктури неможливо без залучення кваліфікованої робочої сили, створення можливостей зайнятості у сфері будівництва, житлово-комунального господарства, соціальної сфери. Водночас слід враховувати масштабність демографічних втрат у регіонах, які знаходилися безпосередньо у зоні військових дій або наближені до цієї зони. За оцінками Міжнародної організації міграції, станом на 23 січня 2023 року майже 29 % внутрішньо переміщених осіб (1,55 млн осіб) передбачають можливість залишити поточне місце перебування у найближчі тижні, 5 % з яких (268,0 тис. осіб) планують повернутися в найближчі 2 тижні після опитування. Більшість осіб, які повернулися, проживають у великих містах (56 %) або передмістях великих міст (10 %). Відносно невелика кількість сімей повернулася в сільську місцевість (7 %) [1].

Збереження слабкої мотивації внутрішньо переміщених осіб до повернення у власні домівки, навіть за умов гарантування особистої безпеки, у перспективі може посилювати загрози забезпечення ефективного відтворення трудового потенціалу зруйнованих міст. Серед найсерйозніших викликів, які можуть виникати у період відновлення міст, можливо відзначити обмеженість можливостей працевлаштування та отримання доходів внутрішньо переміщеними особами, які повернуться у місця постійного проживання, проблеми із забезпеченням комфортних умов проживання, доступу до якісної медичної допомоги. Загалом, опитування Міжнародної організації міграції щодо основних проблем, які постають перед внутрішньо переміщеними особами (у період повернення у місця постійного проживання), свідчать про існування наступних проблем (рис. 1).

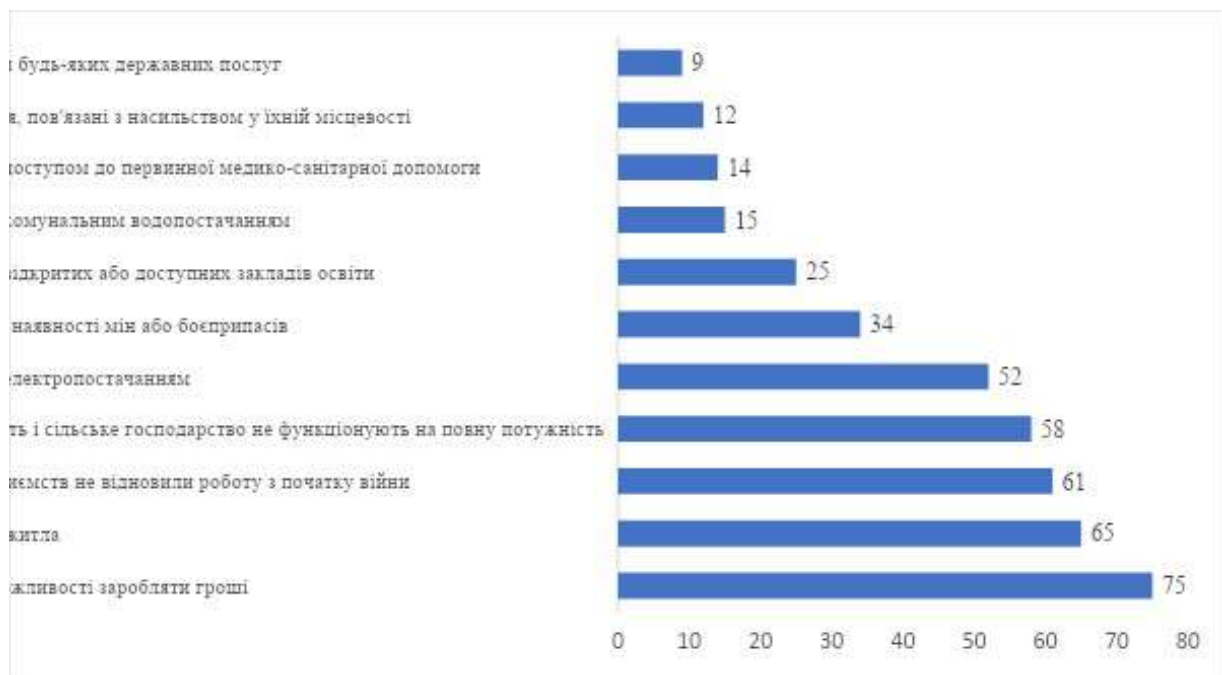

Рис. 1. Оцінки проблем, які постають перед внутрішньо переміщеними особами після повернення у місця постійного проживання, % осіб, які повернулися до місць постійного проживання

Джерело: [1].

Відповідно, пріоритетного значення для забезпечення успішності процесу повернення внутрішньо переміщених осіб до місць постійного проживання, набувають питання забезпечення можливостей їх зайнятості та отримання доходів. Саме створення робочих місць, які

сприятимуть підвищенню результативності процесу відновлення міст, залученню кваліфікованої робочої сили, з відповідними навиками, до процесу відбудови зруйнованої та розбудови нової інфраструктури, забезпечуватиме реалізацію позитивних сценаріїв розвитку міст у перспективі. Забезпечення можливостей зайнятості населення сприятиме не тільки поверненню внутрішньо переміщених осіб до місць постійного проживання, але й стимулюватиме залучення кваліфікованої робочої сили з інших регіонів. Передусім, це передбачатиме не тільки створення робочих місць з гідними умовами зайнятості та оплати праці, але й створення комфортних умов для проживання, що передбачає розбудову інфраструктури для покращення міського простору.

Таким чином, серед напрямів розвитку трудового потенціалу для забезпечення сталості процесів розбудови інфраструктури міст слід відзначити:

- необхідність створення робочих місць у секторах економіки, які забезпечуватимуть відновлення інфраструктури та відбудову економіки міст;
- створення умов для комфортного проживання населення, залучення інвестицій для побудови житла, розвитку соціальної інфраструктури;
- покращення інформування населення щодо можливостей працевлаштування;
- стимулювання професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників.

Література

1. Звіт про повернення в Україні. 23 січня 2023 року. Представництво MOM в Україні URL: <https://dtm.iom.int/reports/zvit-pro-povernennya-ukraini-16-23-sichnya-2023-roku?close=true> (дата звернення: 15.03.2023)
2. European Urban Resilience Forum. Report 2022. URL: https://urbanresilienceforum.eu /fileadmin/user_upload /EURESFO-2022-report.pdf (дата звернення: 15.03.2023)
3. Voronkova V., Nikitenko V., Oleksenko R. (2021a). Problems solution of global urbanism in the context of cultural development, technology and the formation of creative class. // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філософські науки. Житомир. 2020. № 2(88). С. 80-91.

paaaaaaa13@gmail.com

Ляшенко П. А.

кандидат економічних наук, молодший науковий співробітник
відділу проблем міжрегіонального співробітництва,
ДУ «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Макутова
Національної академії наук України», Україна

СТРАТЕГЕМА РОЗРОБКИ ПЛАНУ ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ МІСТ ТА РАЙОНУ

Анотація. У тезах подано обґрунтування необхідності розробки Плану відновлення та розвитку міст Бучанського району Київської області та запровадження спеціального правового механізму господарювання — «Території відновлення», який спрямований на залучення інвесторів.

Ключові слова: план, відновлення, місто, район, розвиток, механізм господарювання.

Проблематика відновлення економіки та розвиток міст і районів України через війну актуальна та важлива, потребує активного розв'язання. Ті території, які зазнали руйнування та